

Wstęp

Pojęcie wkładów ma dla prawa spółek znaczenie fundamentalne. Nie sposób objaśnić ani umowy spółki ani spółki jako podmiotu bez przedstawienia podstawowego, a w każdym razie pierwotnego źródła majątku, jakim są wkłady. Obowiązek wniesienia wkładów obciąża obecnie każdego wspólnika bez względu na typ spółki, którą tworzy i w której nabywa w zamian prawa udziałowe. Co więcej, od tego obowiązku wspólnik zwolniony być nie może.

Określenie wkładów wnoszonych przez wspólników do spółek należy do *essentialia negotii* każdej umowy spółki, którą definiuje art. 3 KSH. Z tego względu znaczenie wkładów ujawnia się już na etapie tworzenia spółek, w którym umowa (statut) spółki stanowi przesłankę normatywną nabycia osobowości lub zdolności prawnej przez spółki, a więc ich powstania jako podmiotów prawa. W spółkach kapitałowych przesłankę normatywną, obok zawarcia umowy (statutu) spółki stanowi także zgromadzenie, przynajmniej w części, kapitału zakładowego, a więc wniesienie wkładów. Ważę obowiązku wniesienia wkładów należy także dostrzec w trakcie funkcjonowania spółek, a także w fazie ich rozwiązywania, co ma z kolei istotne znaczenie na gruncie spółek osobowych.

Wkłady i ich wartość wyznaczają, co do zasady, pozycję wspólnika w spółce. Niekiedy mówi się, że wniesienie wkładu jest „ceną” za prawa udziałowe. Zaangażowanie wspólnika w majątek spółki przekłada się bowiem na zakres służących mu praw. Ta zależność była i jest oczywista w spółkach kapitałowych. Jej dobitnym wyrazem w spółkach osobowych jest obecnie instytucja udziału kapitałowego (art. 50 KSH). Należy przy tym podkreślić, że ustawodawca nie definiuje udziału kapitałowego pozostawiając wyjaśnienie samego pojęcia jak i funkcji doktrynie i orzecznictwu. Z pewnym uproszczeniem można przyjąć, że funkcja udziału kapitałowego wyraża się w tym, że jest on *ex lege* albo *ex contractu* punktem odniesienia dla ustalenia zakresu praw i obowiązków wspólników. Zatem problematyka wkładów wykazuje związek nie tylko z majątkiem spółek ale także ze sferą praw i obowiązków wspólników i to, bez względu na typ spółki.

Pomimo niekwestionowanego znaczenia instytucji wkładów ich zdefiniowanie pozostaje poza regulacją kodeksową. Tak było na gruncie przepisów Kodeksu handlowego i jest obecnie. Przepisy KSH dają jedynie pewne wskazówki co do przedmiotu wkładów w spółkach osobowych i kapitałowych. Chodzi zwłaszcza o art. 48 § 2 KSH, zgodnie z którym wkład wspólnika jawnego może polegać na przeniesieniu lub obciążeniu własności rzeczy lub innych praw, a także na dokonaniu innych świadczeń na rzecz spółki. Z kolei regulacja wkładów w spółkach kapitałowych ma charakter negatywny. Przepis

art. 14 § 1 KSH stanowi, że przedmiotem wkładu do spółki kapitałowej nie może być prawo niezbywalne lub świadczenie pracy bądź usług.

Problematyka wkładów do spółek jest od dawna przedmiotem dociekań doktryny, która podejmuje próby wyjaśnienia charakteru prawnego wkładów, pełnionych przez nie funkcji, rodzajów wkładów i skutków prawnych nie wniesienia lub wadliwego wniesienia. Wkłady są poddawane analizie w ramach wszystkich Komentarzy, zarówno dotyczących przepisów Kodeksu handlowego jak i Kodeksu spółek handlowych, a także wielu artykułów i opracowań szczególnych, mających charakter przyczynkowski. Wkładowi niepieniężnym została poświęcona monografia A. Szumańskiego z 1997 r., pt. Wkłady niepieniężne do spółek kapitałowych oraz monografia A. Minas z 2005 r., pt. Aport w spółce kapitałowej. Wskazane dzieła dotyczą tylko wkładów niepieniężnych do spółek kapitałowych. Kompleksowy charakter ma bez wątpienia monografia, pt. Wkłady niepieniężne w spółkach handlowych, pod redakcją W. Popiołka z 2014 r., która zawiera szczegółową analizę obowiązku wniesienia wkładu w spółkach handlowych i odpowiedzialności z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania tego zobowiązania, zarówno cywilnej jak i karnej.

Prezentowana monografia, która jest rezultatem współpracy pracowników Katedr Prawa Gospodarczego i Handlowego Uniwersytetu M. Curie-Skłodowskiej w Lublinie i Uniwersytetu Łódzkiego, ujmuje problematykę wkładów niepieniężnych w spółkach handlowych z nieco innej perspektywy.

Chodzi zarówno o określenie wkładów jako *essentialia negotii* umowy spółki handlowej, jak i charakteru prawnego wkładu, jego funkcje i przedmiot – analizowane z punktu widzenia spółki jako podmiotu i jej majątku. Ważne jest także ukazanie wkładu jako „ceny”, którą ponosi współnik za nabycie praw udziałowych w spółce. Celem opracowania jest wyjaśnienie problemów, które dotyczą „klasycznych” postaci wkładów niepieniężnych, ale także wykazanie gospodarczego i innowacyjnego znaczenia wkładów, których przedmiotem są dobra własności przemysłowej. Zasadnicze znaczenie ma natomiast analiza rodzajów wkładów wyodrębnionych ze względu na ich przedmiot, a w wypadku spółek osobowych, dodatkowo, ze względu na ich znaczenie dla udziału kapitałowego. Tradycyjne wyróżnienie wkładów pieniężnych, niepieniężnych i świadczenia usług lub pracy stanowi tylko punkt wyjścia dla rozważań nad problematyką wkładów do spółek. Pozwala jednak dostrzec, że wątpliwości mogą dotyczyć przede wszystkim wewnątrznie zróżnicowanej i nader pojemnej kategorii wkładów niepieniężnych i ich relacji do świadczenia pracy i usług, a także do wskazanego w art. 3 KSH „współdziałania w inny określony sposób”.

Konsekwentnie do przedstawionych celów, rozważania zawarte w monografii są podzielone na sześć rozdziałów. Rozdział 1 obejmuje analizę umowy spółki handlowej, zarówno w zakresie postanowień przedmiotowo-istotnych, jak i jej charakteru prawnego. Rozdział 2 poświęcony jest prawnemu i gospodarczemu znaczeniu wkładów w spółkach handlowych – rozważa pojęcie wkładu niepieniężnego, pełnione funkcje oraz rodzaje. Rozdział 3 dotyczy praw rzeczowych, w tym własności, użytkowania wieczystego oraz ograniczonych praw rzeczowych, jako przedmiotu wkładu niepienięż-

nego. Rozdział 4 zawiera analizę praw względnych, praw udziałowych i praw z papierów wartościowych jako przedmiotu wkładu. Rozdział 5 przedstawia dobra własności przemysłowej, zarówno będące jak i niebędące przedmiotem podmiotowych praw wyłącznych, oraz przedsiębiorstwo jako wkład niepieniężny. Rozdział 6 zajmuje się problematyką skutków niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania do wniesienia wkładów niepieniężnych.

Monografia jest poświęcona polskiej regulacji wkładów niepieniężnych w spółkach handlowych i co do zasady uwzględnia krajową doktrynę i orzecznictwo. Przedstawia także rozwiązania niektórych, ogólnych problemów, występujące w obcych systemach prawnych oraz odwołuje się do piśmiennictwa zagranicznego, zwłaszcza niemieckiego i francuskiego.

Książka nie wyczerpuje problematyki wkładów niepieniężnych. W zamierzeniach autorów, przedstawia jej istotne, a jednocześnie niekiedy kontrowersyjne, aspekty. Tym samym może się wpisywać w paletę publikacji poświęconych tej tematyce.

Autorzy